

Het beschermen van vlinders begint met kennis: welke soorten zitten waar? Om dit vast te stellen gebruikt de Vlinderstichting verschillende methoden, zoals de meetnetten en het verspreidingsonderzoek. Maar vlinders tellen kan ook anders. Voor het inventariseren van nachtvlinders zijn hele andere methodieken nodig.

Nachtvlinderen is puzzelen

Er zijn in Europa meer dan 10.000 soorten nachtvlinders beschreven. Uit Nederland zijn er meer dan 2000 bekend, waarvan ongeveer 1400 horen tot de zogenaamde kleine vlinders (Microlepidoptera). De overige soorten worden vaak samengevat onder de term 'macro's': de grote nachtvlinders. De bekende dagvlinders vormen een veel kleiner aandeel van de vlinders: in Nederland komen ongeveer 53 soorten dagvlinders voor.

OVERDAG OF 'S NACHTS?

Afgaand op de namen lijkt het alsof dagvlinders en nachtvlinders simpel uit elkaar te houden zijn. Helaas is dat niet zo eenvoudig. Wat wel klopt, is dat dagvlinders altijd overdag vliegen en de meeste nachtvlinders vliegen inderdaad 's nachts. Maar de natuur zou de natuur niet zijn als er geen uitzonderingen bestaan. Ruim honderd soorten nachtvlinders zijn namelijk ook overdag actief en daarom worden ze aangeduid als de 'dagactieve nachtvlinders'. De Sint Jacobsvlinder en de kolibrievlinder bijvoorbeeld worden regelmatig overdag gezien, maar toch behoren ze tot de nachtvlinders.

Het meest betrouwbare verschil zit hem in de details. De antennen van dagvlinders hebben altijd een soort bolletje of

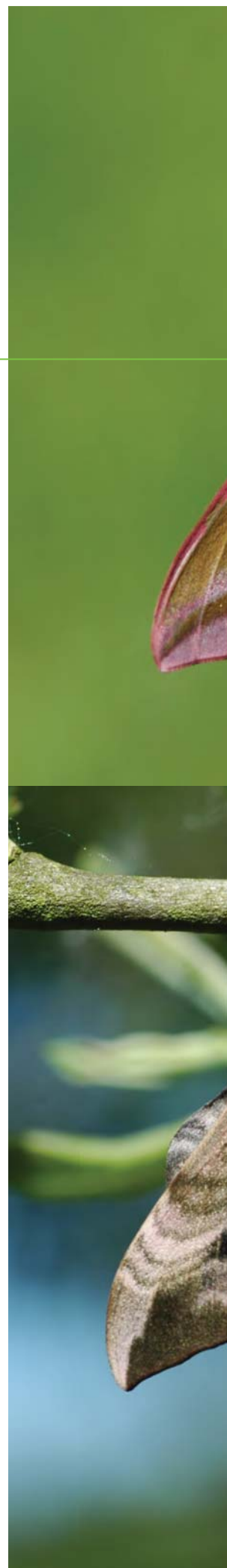
Nachtvlinderen is puzzelen: Nederland telt tweeduizend soorten.

Foto Kars Veling

knotsje op het eind. De antennen van nachtvlinders hebben verschillende vormen, van simpele sprietjes tot sterk geveerde pluimen, maar het bolletje ontbreekt altijd. Vlinders gebruiken hun antennen als neus. Om de oppervlakte van de antennen te vergroten en zo meer te kunnen ruiken, zijn die van mannetjes soms sterk geveerd. Zo kunnen ze een vrouwtje tot op kilometers afstand waarnemen. Dagvlinders hebben nooit zulke geveerde antennen.

NATIONALE NACHTVLINDERNACHT

Wilt u zelf ook nachtvlinders zien? Dat kan op 9 juli 2010 tijdens de Nationale Nachtvlinderenavond van de Vlinderstichting. Tijdens deze nacht worden op heel veel plekken in Nederland nachtvlinders gelokt en bekeken. U kunt ook zelf een excursie organiseren en u aanmelden via de website www.nachtvlinderenavond.nl. Van de Vlinderstichting ontvangt u dan een informatiepakket met promotiemateriaal en handige tips voor het nachtvlinderen. Als u dat wilt, wordt uw vermeld op de website. Kijk op www.nachtvlinderenavond.nl voor een actueel overzicht van alle locaties en excursies.

Boven - Groot avondrood en de meeste andere pijlstaarten vliegen vaak in juli. Foto Jeroen Voogd

Onder - Lindepijlstaart. Pijlstaarten behoren tot de grootste nachtvlinder-soorten, zowel vanwege de vleugellengte als lichaamsgrootte. Foto Jaap Bouwman

Tekst Ineke Koopmans, Vlinderstichting

LICHT

Nachtvlinders kunnen op verschillende manieren gelokt worden. Een aantal soorten komt goed 'op licht'. Denk maar eens aan de camping, rond de buitenlamp van het toiletgebouw. Vaak tref je daar op een mooie avond gemakkelijk tien soorten aan. Maurice Franssen gebruikte dit idee om nachtvlinders te monitoren, waarbij je de soorten ziet komen en gaan in de tijd. Hij noteerde simpelweg iedere week de nachtvlinders die op een lamp bij een fietstunneltje afkomen. Dit kan al hele leuke resultaten opleveren en geeft een goed beeld van de nachtvlinderpopulatie bij u in de buurt.

Maar nachtvlinders kunnen ook op een andere manier gelokt worden, met een wit laken en een speciale lamp. Door het licht raken de vlinders gedesoriënteerd en ze gaan dan op het laken zitten. Daar laten ze zich goed bekijken en op naam brengen. De vlinders zelf hebben hier overigens geen last van: zodra de lamp weer uit gaat, vervolgen ze rustig hun weg. Lokken met licht werkt het beste in de periode mei – augustus, wanneer de meeste nachtvlindersoorten actief zijn.

LICHTHINDER

De publieke en private ruimte wordt in toenemende mate verlicht. De golf lengtes die daarvoor worden gebruikt, blijken voor veel soortgroepen, waaronder nachtvlinders, sterk verstorend te werken. De ontwikkeling van lampen met een golflengte die minder verstorend werken kan grote positieve gevolgen hebben voor de natuur. Op dit moment doet de Vlinderstichting, samen met Philips, een onderzoek. Bij dit onderzoek zijn lampen met een wisselende golflengte gemonteerd in lichtvallen voor nachtvlinders.